

Milan Sudzina**ROZHODUJÚCE PRÁVO
PODĽA PREPRACOVANÉHO ZNENIA
NARIADENIA O INSOLVENČNOM KONANÍ****Úvod**

Na cezhraničné konkurzy sa vo vzťahu k členským štátom Európskej únie alebo zmluvným štátom Dohody o Európskom hospodárskom priestore (ďalej len „členský štát“) používa prednostne osobitný predpis, ktorým je nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/848 z 20. mája 2015 o insolvenčnom konaní (prepracované znenie) (U. v. EU L 141, 5. 6. 2015, s. 19) (ďalej len „nariadenie“ alebo „nariadenie o insolvenčnom konaní“). Pre nariadenie platí dvojročná legisvakačná lehota, v dôsledku čoho sa začne uplatňovať od 26. júna 2017¹.

Vzhľadom na to, že hmotné právo jednotlivých členských štátov vykazuje veľké odlišnosti nebolo by správne, keby nariadenie o insolvenčnom konaní zaviedlo insolvenčné konania s univerzálnym rozsahom v celej Únii. Aj keď platí zásada, že právo členského štátu, na území ktorého sa insolvenčné konanie začalo, sa vzťahuje aj na účinky hlavného insolvenčného konania, z tejto zásady platia aj určité výnimky. Z nariadenia o insolvenčnom konaní vyplýva, že ak by sa vo všetkých prípadoch v rámci insolvenčného konania aplikovalo právo členského štátu, v ktorom sa konanie začalo, mohlo by to často viesť k ťažkostiam v inom štáte, kde sa vedie vedľajšie insolvenčné konanie. Platí to napríklad o odlišných úpravách záložného práva, zmlúv týkajúcich sa nehnuteľností, započítania pohľadávok, práv zamestnancov, práv prednostného uspokojovania veriteľov. Cieľom tohto článku je analyzovať úpravu kolíznych noriem podľa prepracovaného znenia nariadenia o insolvenčnom konaní vzťahujúcich sa na cezhraničné insolvenčné konania v členských štátoch Európskej únie.

¹ Článok 92 nariadenia o insolvenčnom konaní.

Lex fori concursus

Nariadenie o insolvenčnom konaní obsahuje vo svojich ustanoveniach kolízne normy, ktoré upravujú tzv. konkurzný štatút. Platí všeobecná zásada, že insolvenčné konania sa riadia právom členského štátu, na území ktorého sa toto insolvenčné konanie začalo (lex fori concursus). Týmto rozhodujúcim právom sa tiež riadia aj účinky insolvenčného konania. Kolízne normy majú platiť tak pre hlavné insolvenčné konanie, ako aj pre vedľajšie insolvenčné konania. Lex fori concursus určuje všetky účinky insolvenčného konania, procesnoprávne aj hmotnoprávne, na dotknuté osoby a právne vzťahy². Ak by lex fori concursus obsahoval odkaz na iné právo, takýto odkaz je potrebné odmietnuť, pretože by to bolo v rozpore s rozumným a spravodlivým usporiadaním vzťahu, o ktorý ide³ a bolo by to v rozpore s koncepciou nariadenia o insolvenčnom konaní, ktorého cieľom je dosiahnuť jednotnosť medzinárodnej právomoci v insolvenčných konaniach. Zoznam oblastí patriacich do rozsahu pôsobnosti lex fori concursus nie je taxatívny. Vyplýva to zo samotného znenia článku 7 odsek 2 nariadenia, a to konkrétne z použitia slovíčka „najmä“⁴. Právo štátu, v ktorom sa insolvenčné konanie začalo, upravuje podmienky insolvenčného konania. Upravuje jeho začatie, priebeh a skončenie.

Právo členského štátu, v ktorom sa insolvenčné konanie začalo, sa týka niekoľkých okruhov úpravy rozhodujúceho práva. Stanovuje najmä podrobnejšiu úpravu, voči ktorým dlžníkom sa môže insolvenčné konanie začať vzhľadom na ich spôsobilosť. Ďalej upravuje majetok, ktorý je súčasťou konkurznej podstaty, spôsob nakladania s majetkom, ktorý dlžník nadobudol po začatí insolvenčného konania, príslušné právomoci dlžníka a správcu a pravidlá týkajúce sa neplatnosti, neúčinnosti a odporovateľnosti právnych úkonov, ktoré poškodzujú kolektívny záujem veriteľov⁵. Lex fori concursus obsahuje aj úpravu podmienok, za ktorých možno uplatniť započítanie pohľadávok, úpravu účinkov insolvenčného konania na existujúce zmluvné vzťahy dlžníka a účinkov insolvenčného konania na konania začaté jednotlivými veriteľmi s výnimkou prebiehajúcich súdnych konaní. Právo členského štátu, v ktorom sa insolvenčné

² Pozri dôvodovú správu M. Virgósa a E. Schmita k Dohovoru o insolvenčnom konaní z 3. mája 1996, bod 90, uverejnenú v dokumente Virgós, M., Schmit, E. Dôvodová správa k Dohovoru o insolvenčnom konaní z 3. mája 1996. Rada Európskej únie. Dokument č. 6500/1/96 REV 1 (ďalej len „Správa Virgós-Schmit“). Obdobne odôvodnenie č. 66 nariadenia o insolvenčnom konaní.

³ Správa Virgós-Schmit, bod 87.

⁴ Rozsudok Súdneho dvora (piata komora) vo veci C-212/15 – ENEFI z 9. novembra 2016, ECLI:EU:C:2016:841, bod 21.

⁵ G. Moss, I.F Fletcher, S. Isaacs, *The EC regulation on insolvency proceedings: a commentary and annotated guide*, Oxford 2002. Komentár k článku 4 nariadenia č. 1346/2000, marg. 4.08.

konanie začalo sa vzťahuje aj na pohľadávky, ktoré možno prihlásiť voči konkurznej podstate dlžníka, spôsob nakladania s pohľadávkami vzniknutými po začatí insolvenčného konania, pravidiel prihlasovania, zisťovania a schvaľovania pohľadávok⁶ a pravidiel rozdeľovania výťažku zo speňaženia majetku, poradie pohľadávok a práva veriteľov, ktorých pohľadávky boli po začatí insolvenčného konania čiastočne uspokojené z titulu vecného práva alebo započítaním. V súvislosti so skončením insolvenčného konania upravuje lex fori concursus podmienky a účinky ukončenia insolvenčného konania, najmä ukončenia vyrovnaním, práva veriteľov po ukončení insolvenčného konania a kto má hradiť trovy insolvenčného konania⁷.

V prípade mimoriadne významných práv a právnych vzťahov nariadenie nariadenie o insolvenčnom konaní obsahuje osobitné ustanovenia určujúce tzv. rozhodujúce právo. Nariadenie o insolvenčnom konaní stanovuje výnimky z lex fori concursus. Výnimky sú nariadením stanovené z dôvodu ochrany legitímnych očakávaní v iných členských štátoch ako je štát, v ktorom sa insolvenčné konanie začalo⁸. Nariadenie o insolvenčnom konaní vo svojich ustanoveniach obsahuje v súvislosti so začatím insolvenčného konania osobitnú úpravu vecných práv tretích osôb, možnosti započítania pohľadávok, výhrady vlastníctva, zmlúv týkajúcich sa nehnuteľností, platobných systémov a finančných trhov, pracovných zmlúv, práv, ktoré sa zapisujú do registrov, niektorých práv vyplývajúcich z priemyselného vlastníctva, úkonov poškodzujúcich veriteľov, ochrany tretích strán ako kupujúcich a účinkov insolvenčného konania na prebiehajúce súdne alebo rozhodcovské konania (články 8 až 18 nariadenia o insolvenčnom konaní).

Vecné práva tretích osôb

Osobitná právna úprava, ktorá sa odchyľuje od práva štátu, kde sa konanie začalo, je potrebná najmä pokiaľ ide o vecné práva. Dôvodom osobitnej právnej úpravy týkajúcej sa vecných práv je skutočnosť, že veritelia v praxi často prihlasujú v insolvenčných konaniach pohľadávky, ktoré sú zabezpečené vecným právom⁹. Úprava vecných práv a oprávnenia veriteľov z týchto práv sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líšia¹⁰. Pokiaľ ide o ochranu vecných práv zaručenú článkom 8 nariadenia, systematika mechanizmu zavedeného na-

⁶ Rozsudok Súdneho dvora (piata komora) vo veci C-212/15 – ENEFI z 9. novembra 2016, ECLI:EU:C:2016:841, bod 18.

⁷ Rozsudok Súdneho dvora (prvá komora) vo veci C-116/11 - Bank Handlowy a Adamiak z 22. novembra 2012, ECLI:EU:C:2012:739, bod 52

⁸ Odôvodnenie č. 67 nariadenia o insolvenčnom konaní

⁹ Odôvodnenie č. 68 nariadenia o insolvenčnom konaní

¹⁰ A.J. Bělohávek, *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář. 1. vydání*, Praha 2007, s. 275.

riadením o insolvenčnom konaní sa opiera o neovplyvnenie vecných práv k majetku nachádzajúcemu sa v iných členských štátoch, z čoho v zásade vyplýva vylúčenie takýchto práv z účinkov insolvenčného konania¹¹. Článok 8 nariadenia sa uplatňuje len vtedy, ak právna úprava miesta, v ktorom sa majetok nachádza (*lex rei sitae*), kvalifikuje skúmané právo ako vecné právo¹². Nariadenie o insolvenčnom konaní v tejto súvislosti stanovuje, že tieto vecné práva sa riadia podľa *lex rei sitae*¹³. Do tejto kategórie práv radí nariadenie o insolvenčnom konaní najmä tieto práva:

- a) právo na uspokojenie z výnosov predaja majetku (najmä z titulu záložného práva) alebo príjmu z tohto majetku (napr. z nájmu), právo disponovať s majetkom, resp. jeho disponovaním niekoho splnomocniť,
- b) výlučné právo na uspokojenie pohľadávky, najmä právo zabezpečené záložným právom alebo zabezpečovacím postúpením pohľadávky, prípadne iným zabezpečovacím prostriedkom (napr. zabezpečovací prevod práva),
- c) právo požadovať vydanie majetku (reivindikačná žaloba), resp. právo na náhradu od akejkoľvek osoby, ktorá má tento majetok neoprávnene v držbe alebo ho užíva alebo požíva v rozpore s právom (v rozpore s oprávnenými záujmami oprávnenej osoby),
- d) právo na užívanie a požívanie majetku vo vlastný prospech.

Pokiaľ ide o kvalifikáciu určitého práva ako vecného práva, nariadenie o insolvenčnom konaní odkazuje na vnútroštátne právo, pokiaľ jeho článok 8 odsek 2 a 3 nestanovuje inak. Výpočet práv zakotvený v článku 8 odsek 2 nariadenia, obsahujúci práva, ktoré sa v právnych poriadkoch členských štátov v zásade považujú za vecné práva, nie je vyčerpávajúci (taxatívny). Ide o demonštratívny výpočet. Pokiaľ ide o vymedzenie majetku dlžníka, môže sa jednať o hmotný alebo nehmotný majetok dlžníka, hnutelné veci alebo nehnuteľnosti dlžníka, veci určené individuálne, druhovo alebo súbory neurčitého majetku ako celku, ktorý s priebežne mení (veci určené hromadne). Vecné práva sa môžu týkať celého majetku dlžníka alebo jeho časti.

Započítanie pohľadávok

Právo štátu, v ktorom došlo k začatiu insolvenčného konania spravidla upravuje podmienky započítania pohľadávok veriteľov voči pohľadávkam dlžníka.

¹¹ Pozri Správu Virgós-Schmit, bod 105 a T. Ingelmann, *Article 5*, in: *European Insolvency Regulation*, ed. K. Pannen, Berlin 2007, s. 252.

¹² Návrhy generálneho advokáta Maciej Szpunar vo veci C-195/15 – Senior Home prednesené 26. mája 2016, ECLI:EU:C:2016:369, bod 27.

¹³ Správa Virgós-Schmit, bod 22.

Môže stanoviť, že niektoré pohľadávky sú zo započítania vylúčené. Ak takáto situácia nastane a právo štátu, v ktorom sa insolvenčné konanie začalo, zakazuje v určitom prípade započítanie pohľadávok veriteľov s pohľadávkami dlžníka, veriteľ má právo uskutočniť započítanie svojich pohľadávok voči pohľadávkam dlžníka za predpokladu, že to umožňuje právny poriadok štátu, ktorým sa riadi pohľadávka platobne neschopného dlžníka. Ustanovenia o započítaní majú za cieľ zvýšenie dôvery veriteľov v započítateľnosť pohľadávok¹⁴. Existencia kolíznych noriem nariadenia o insolvenčnom konaní týkajúca sa započítania pohľadávok veriteľov voči pohľadávkam dlžníka predstavuje určitú istotu naplnenia legitímnych očakávaní pre veriteľov insolvenčného konania, ktorá vychádza z ustanovení právneho poriadku štátu, na ktorý sa tento veriteľ v čase vzniku jeho pohľadávky voči dlžníkovi môže spoliehať¹⁵. Teda začatie insolvenčného konania voči dlžníkovi nemá účinky (vplyv) na právo veriteľov uplatniť si započítanie ich pohľadávok voči pohľadávkam dlžníka za predpokladu, že tento započítací prejav umožňuje právo, ktorým sa spravuje pohľadávka dlžníka, ktorý je platobne neschopný.

Výhrada vlastníckeho práva

Začatie insolvenčného konania voči dlžníkovi, ktorý je v postavení kupujúceho a ktorý nadobudol určitý majetok, nemá vplyv na práva predávajúceho založené na výhrade vlastníckeho práva, ak sa nadobudnutý majetok v čase začatia insolvenčného konania nachádza na území členského štátu, ktorý nie je štátom, v ktorom sa insolvenčné konanie začalo. Jedná sa o prípad, keď v jednom členskom štáte je začaté insolvenčné konanie na majetok dlžníka a v inom členskom štáte, ako je štát, kde sa konanie začalo, tento dlžník nadobudne nejakú vec od predávajúceho a predávajúci si v kúpnej zmluve vymieni výhradu vlastníckeho práva. To znamená, že majetok sa stáva vlastníctvom kupujúceho (dlžníka) až momentom úplného zaplatenia kúpnej ceny predávajúcemu bez ohľadu na moment prevzatia veci. V prípade, že by sa takýto majetok, vo vzťahu ku ktorému si predávajúci s kupujúcim (dlžníkom) dohodli výhradu vlastníckeho práva, nachádzal v čase začatia insolvenčného konania na území členského štátu, ktorý nie je štátom, kde sa začalo insolvenčné konanie, insolvenčné konanie sa na tento majetok nadobudnutý dlžníkom na základe kúpnej zmluvy, pri ktorej bola dohodnutá výhrada vlastníckeho práva, nebude vzťahovať. Článok 10 nariadenia je osobitným ustanovením nielen vo vzťahu k článku 7 nariadenia, ale predstavuje *lex specialis* aj vo vzťahu k článku 8 nariadenia¹⁶.

¹⁴ Správa Virgós-Schmit, bod 109.

¹⁵ Odôvodnenie č. 70 nariadenia o insolvenčnom konaní.

¹⁶ I.F. Fletcher, *Insolvency in International Private Law – National and International Approaches*, Oxford 1999, s. 275.

Začatie insolvenčného konania voči dlžníkovi, ktorý je v postavení predávajúceho, ak k začatiu konania došlo až po odovzdaní veci, nie je dôvodom na zrušenie alebo odstúpenie od kúpnej zmluvy a nebráni kupujúcemu v nadobudnutí vlastníckeho práva k tejto veci, ak sa v čase začatia insolvenčného konania predaný majetok nachádza na území členského štátu, ktorý nie je štátom, v ktorom sa insolvenčné konanie začalo. Teda ak by k odovzdaniu veci došlo až po začatí insolvenčného konania proti dlžníkovi, ktorý je predávajúcim, a tento majetok by sa nachádzal na území členského štátu, v ktorom sa začalo insolvenčné konanie, vzťahovali by sa na tento majetok účinky insolvenčného konania.

Zmluvy, predmetom ktorých sú nehnuteľnosti

Nariadenie o insolvenčnom konaní osobitne upravuje účinky insolvenčného konania na zmluvy týkajúce sa nehnuteľností. Účinky insolvenčného konania na zmluvu, ktorá je titulom na nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti (napr. kúpna zmluva, darovacia zmluva) alebo užívanie nehnuteľnosti (nájomná zmluva), určuje výlučne právo štátu, na území ktorého sa táto nehnuteľnosť nachádza (*lex rei sitae*). Otázkou, čo sa považuje za nehnuteľnosť je potrebné riešiť podľa *lex rei sitae*¹⁷. Podmienkou aplikácie článku 11 nariadenia je skutočnosť, že sa nehnuteľnosť nachádza v členskom štáte¹⁸. Ak nepôjde o nehnuteľnosť, ktorá by sa nachádzala v členskom štáte, je potrebné použiť kolízne predpisy právneho poriadku štátu, v ktorom sa začalo insolvenčné konanie. Ak právo členského štátu, na území ktorého sa predmetná nehnuteľnosť nachádza, ktoré je rozhodujúcim právom pre zmluvy o prevode vlastníckeho práva alebo užívaní nehnuteľnosti, vyžaduje pre skončenie alebo zmenu takejto zmluvy súhlas súdu, ktorý insolvenčné konanie začal a v tomto členskom štáte sa nezačalo vedľajšie insolvenčné konanie, právomoc na udelenie súhlasu na skončenie alebo zmenu takejto zmluvy má súd, ktorý začal hlavné insolvenčné konanie (napr. právo členského štátu môže vyžadovať súhlas súdu s výpoveďou pri nájme bytu).

Práva duševného vlastníctva

Nariadenie o insolvenčnom konaní sa dotýka aj niektorých práv duševného vlastníctva upravených právom Únie. Zmyslom dikcie uvedenej v článku 15 nariadenia je upraviť miesto insolvenčného konania pre práva priemyselného vlastníctva regulované právom Únie, u ktorých prichádza do úvahy, že by mohli

¹⁷ A.J. Bělohávek, *Evropské...*, s. 335.

¹⁸ I.F. Fletcher, *Insolvency...*, s. 277.

byť predmetom súdneho konania na súdoch rôznych členských štátov¹⁹. Európsky patent s jednotným účinkom podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1257/2012 zo dňa 17. decembra 2012, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca v oblasti vytvorenia jednotnej patentovej ochrany (U. v. EU L 361, 31.12.2012, s. 1), ochranná známka Európskej únie podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2424 zo 16. decembra 2015, ktorým sa mení nariadenie Rady (ES) č. 207/2009 o ochrannej známke Spoločenstva a nariadenie Komisie (ES) č. 2868/95, ktorým sa vykonáva nariadenie Rady (ES) č. 40/94 o ochrannej známke Spoločenstva, a zrušuje nariadenie Komisie (ES) č. 2869/95 o poplatkoch splatných Úradu pre harmonizáciu vnútorného trhu (ochranné známky a vzory) (U. v. EU L 341, 24.12.2015, s. 21) a podľa nariadenia rady (ES) č. 207/2009 z 26. februára 2009 o ochrannej známke Spoločenstva (Ú. v. ES L 78, 23.4.2009, s. 1) alebo akékoľvek iné podobné právo upravené právom Únie (napr. práva Spoločenstva k odrodám rastlín alebo dizajny Spoločenstva) sa nemôže zahrnúť do konkurznej podstaty vedľajšieho insolvenčného konania, ale len do hlavného insolvenčného konania²⁰.

Platobné a zúčtovacie systémy a finančné trhy

Účinky insolvenčného konania na práva a povinnosti účastníkov platobného systému alebo zúčtovacieho systému, prípadne finančného trhu, sú určené výlučne právom členského štátu, ktorým sa daný systém, resp. trh riadi. Toto ustanovenie nariadenia o insolvenčnom konaní má zabrániť tomu, aby platobná neschopnosť dlžníka ovplyvnila systém, ktorý sa bežne aplikuje pri transakciách súvisiacich s platbami a zúčtovaním v rámci platobných a zúčtovacích systémov, resp. na finančných trhoch členských štátov Únie regulovaných osobitnými predpismi. Podrobnejšie sú otázky týkajúce sa platobných a zúčtovacích systémov, resp. finančných trhov upravené v smernici Európskeho parlamentu a Rady č. 98/26/ES z 19. mája 1998 o konečnom zúčtovaní v platobných zúčtovacích systémoch a zúčtovacích systémoch cenných papierov (Ú. V. ES L 166, 11.6.1998). Nariadenie o insolvenčnom konaní nedefinuje pojem platobný a zúčtovací systém. Tento pojem sa má vykladať podľa smernice č. 98/26/ES²¹. S prihliadnutím na úpravu uvedenú v článku 12 nariadenia majú účastníci platobného alebo zúčtovacieho systému, prípadne finančného trhu možnosť

¹⁹ G. Moss, I.F Fletcher, S. Isaacs, *The EC regulation...*, s. 190.

²⁰ Odôvodnenie č. 39 nariadenia o insolvenčnom konaní.

²¹ M. Virgós, F. Garcimartín, *The European Insolvency Regulation: Law and Practice*, The Hague 2004, s. 128.

v maximálnej možnej miere predvídať účinky, ktoré budú spôsobené začatím insolvenčného konania proti dlžníkovi aj napriek tomu, že začatie insolvenčného konania má podľa nariadenia cezhraničný univerzálny dosah²².

Pracovné právo

Trh práce si vyžaduje zvýšenú ochranu za účelom zachovania zamestnanosti. Pracovnoprávne vzťahy patria medzi mimoriadne významné právne vzťahy, pre ktoré je osobitne určené rozhodujúce právo v prípade začatia insolvenčného konania²³. Je nevyhnutné, aby právo členského štátu, ktorým sa riadi pracovná zmluva, určilo účinky insolvenčného konania na trvanie, resp. skončenie pracovného pomeru a na práva a povinnosti zamestnanca a zamestnávateľa, teda zmluvných strán pracovnej zmluvy. Účinky insolvenčného konania na pracovnú zmluvu a pracovnoprávne vzťahy sa nebudú spravovať právnym poriadkom štátu, v ktorom sa začalo insolvenčné konanie, ale určuje ich výlučne právo členského štátu, ktorým sa riadi pracovná zmluva. Právo štátu, ktorým sa riadi pracovná zmluva sa určí podľa pravidiel medzinárodného práva súkromného. Ak právny poriadok členského štátu, v ktorom sa môže začať insolvenčné konanie, vyžaduje na skončenie alebo zmenu pracovných zmlúv schválenie súdom alebo iným orgánom (správnym orgánom) určeným na to podľa vnútroštátneho práva, súd tohto štátu, resp. iný orgán na to určený vnútroštátnym právom má právomoc schváliť skončenie alebo zmenu pracovných zmlúv aj vtedy, keď sa v danom členskom štáte nezačalo žiadne insolvenčné konanie.

Vybrané práva, ktoré sa zapisujú do registrov

Účinky insolvenčného konania na práva dlžníka vzťahujúce sa na letecký dopravný prostriedok, loď, alebo nehnuteľnosť, ktoré sa zapisujú do verejného registra, neurčuje právny poriadok štátu, v ktorom sa insolvenčné konanie začalo, ale určuje ich právo členského štátu, do právomoci ktorého vedenie tohto registra spadá. Účinky začatia insolvenčného konania sa budú spravovať podľa *legis libri*²⁴. V záujme ochrany tretích osôb ako kupujúcich platí, že ak dlžník v postavení predávajúceho po začatí insolvenčného konania uskutoční právny úkon, ktorým disponuje za odplatu buď nehnuteľnosťou, leteckým dopravným

²² Správa Virgós-Schmit, bod 120; M. Virgós, F. Garcimartín, *The European Insolvency Regulation...*, s. 126.

²³ Odôvodnenie č. 22 nariadenia o insolvenčnom konaní.

²⁴ A.J. Bělohávek, *Evropské...*, s. 421.

prostriedkom alebo loďou (predá ich), ktoré sa zapisujú do registra, alebo cennými papiermi, pri ktorých sa predpokladá registrácia v registri stanovenom právnym predpisom, platnosť tohto právneho úkonu dlžníka sa bude spravovať nie právnym poriadkom štátu, v ktorom sa začalo insolvenčné konanie, ale právom štátu, na ktorého území sa nehnuteľnosť nachádza, alebo do právomoci ktorého vedenie registra spadá. Argumentum a contrario toto ustanovenie nariadenia o insolvenčom konaní sa neuplatní, ak dlžník po začatí insolvenčného konania uskutoční právny úkon, ktorým bezodplatne disponuje nehnuteľnosťou, leteckým dopravným prostriedkom alebo loďou, ktoré sa zapisujú do verejného registra alebo cennými papiermi, pri ktorých sa vyžaduje registrácia v registri stanovenom právnym predpisom. Právna úprava článku 17 nariadenia vychádza z princípu ochrany dobrej viery tretích osôb v správnosť zápisov vo verejných registroch²⁵.

Prebiehajúce súdne a rozhodcovské konania

V prípade účinkov insolvenčného konania na prebiehajúce súdne alebo rozhodcovské konania, ktoré sa týkajú majetku alebo práva, ktoré tvoria súčasť konkurznej podstaty dlžníka, je rozhodujúcim právom právo členského štátu, kde takého súdne konanie prebieha (*lex fori*) alebo v ktorom má rozhodcovský súd svoje sídlo. Tým nie je dotknuté vnútroštátne právo týkajúce sa uznávania a výkonu rozhodcovských rozsudkov²⁶. Právo tohto členského štátu, kde súdne konanie prebieha alebo v ktorom má rozhodcovský súd svoje sídlo, upravuje, či sa dané konanie preruší alebo sa v ňom pokračuje. Ďalej definuje, ktoré konania sa nesmú prerušiť, ale sa v nich po začatí insolvenčného konania musí pokračovať, na návrh koho sa pokračuje v prerušených konaniach, ktoré boli začaté pred začatím insolvenčného konania a kto môže po začatí insolvenčného konania podať návrh na začatie súdneho alebo iného konania, predmetom ktorého je majetok patriaci do konkurznej podstaty, a voči komu sa návrh na začatie konania podáva.

V ustanovení článku 18 nariadenia, v ktorom sú upravené účinky insolvenčného konania na prebiehajúce súdne alebo rozhodcovské konanie, je pojem súdne konanie chápaný tak, že zahŕňa len konanie vo veci samej, nie však exekučné konanie. To znamená, že účinky začatého insolvenčného konania na prebiehajúce exekučné konanie sa spravujú podľa *lex concursus*²⁷.

²⁵ P. Omar, J. Land, *Security in Land and the European Regulation on Insolvency Proceedings*, „Conveyancer and Property Lawyer“ 2006, July/August, s. 353–373.

²⁶ Odôvodnenie č. 73 nariadenia o insolvenčnom konaní.

²⁷ Návrhy generálneho advokáta Michala Bobeka vo veci C-212/15 – ENEFI prednesené 9. júna 2016, ECLI:EU:C:2016:427, bod 78.

Úkony poškodzujúce veriteľov

Existencia osobitnej právnej úpravy kolíznych noriem v nariadení o insolvenčnom konaní týkajúca sa vecných práv tretích osôb, započítania pohľadávok, výhrady vlastníctva, platobných systémov a finančných trhov nevyklučuje v súlade s nariadením o insolvenčnom konaní možnosť podať návrh na začatie konania o určenie neplatnosti, neúčinnosti alebo odporovateľnosti v prípade existencie právnych úkonov zo strany dlžníka, ktoré poškodzujú kolektívny záujem veriteľov. Uplatniť neplatnosť, neúčinnosť alebo odporovateľnosť právnych úkonov dlžníka môže správca alebo veriteľ. Účelom týchto žalôb bude navrátenie majetku, ktorý patril dlžníkovi, do konkurznej podstaty alebo získanie náhrady za tento majetok, ktorá prípadne do konkurznej podstaty, ak vydanie veci in natura nebude možné. V súvislosti s uplatnením odporovacej žaloby Súdny dvor rozhodol, že súdy členského štátu, na ktorého území bolo začaté insolvenčné konanie, sú príslušné na rozhodovanie o odporovacej žalobe proti žalovanému, ktorý má svoje sídlo v inom členskom štáte²⁸.

Vo všeobecnosti platí zásada, že právo členského štátu, v ktorom sa insolvenčné konanie začalo (*lex fori concursus*), upravuje pravidlá týkajúce sa uplatnenia neplatnosti, neúčinnosti a odporovateľnosti právnych úkonov, ktoré poškodzujú kolektívny záujem veriteľov. Tieto pravidlá podľa práva členského štátu, v ktorom sa insolvenčné konanie začalo, sa neuplatnia, ak tretia osoba, ktorá mala úžitok z právneho úkonu dlžníka, ktorý poškodil veriteľov insolvenčného konania, preukáže, že tento právny úkon dlžníka podlieha právu iného členského štátu, ako je štát, v ktorom sa začalo insolvenčné konanie a zároveň právo tohto členského štátu neposkytuje v danom prípade žiadne právne prostriedky na odporovanie predmetnému právnomu úkonu dlžníka. Ak sú kumulatívne splnené tieto dve podmienky, odporovanie právnomu úkonu nebude možné a prípadná žaloba bude zamietnutá. Ustanovenie článku 16 nariadenia je výnimkou z *lex fori concursus*.

Záver

Je možné skonštatovať, že pokiaľ ide o určenie práva rozhodujúceho pre insolvenčné konania, v európskom insolvenčnom práve platí zásada, že insolvenčné konania podľa nariadenia o insolvenčnom konaní (hlavné, vedľajšie insolvenčné konania, insolvenčné konania týkajúce sa skupiny spoločností) sa riadia právom členského štátu, na území ktorého sa insolvenčné konanie začalo (*lex*

²⁸ Rozsudok Súdneho dvora (prvá komora) vo veci C-328/12 – Schmid zo 16. januára 2014, ECLI:EU:C:2014:6, bod 13.

fori concursus). Účinky insolvenčného konania sa budú riadiť vnútroštátnym insolvenčným právom daného členského štátu, na území ktorého sa insolvenčné konanie začalo²⁹. Zásada, že insolvenčné konania podľa nariadenia o insolvenčnom konaní sa riadia lex fori concursus, platí iba za predpokladu, že nariadenie o insolvenčnom konaní nestanovuje inak. Z toho vyplýva, že ak by tá istá otázka týkajúca sa insolvenčného konania bola upravená inak v práve členského štátu, v ktorom sa insolvenčné konanie začalo, na rozdiel od v právnej úpravy nariadenia o insolvenčnom konaní, prednosť majú ustanovenia nariadenia o insolvenčnom konaní.

Nariadenie o insolvenčnom konaní úpravou kolíznych noriem vzťahujúcich sa na insolvenčné konania v členských štátoch Európskej únie nevylučuje úplne aplikáciu vnútroštátnych pravidiel medzinárodného práva súkromného daného členského štátu, v ktorom sa začalo insolvenčné konanie. Osobitná úprava kolíznych noriem nariadenia o insolvenčnom konaní iba v stanovenom rozsahu nahrádza pravidlá medzinárodného práva súkromného. Ak nejaká otázka týkajúca sa insolvenčného konania a súvisiaca s medzinárodným právom súkromným nie je upravená v rámci kolíznych noriem nariadenia o insolvenčnom konaní, uplatnia sa pravidlá medzinárodného práva súkromného daného členského štátu, na území ktorého začalo insolvenčné konanie.

Bibliografia

- Bělohávek A.J., *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář. 1. vydání*, Praha 2007.
Đurica M., *Konkurzné právo na Slovensku a v Európskej únii*, Bratislava 2012.
Fletcher I.F., *Insolvency in International Private Law – National and International Approaches*, Oxford 1999.
Moss G., Fletcher I.F., Isaacs S., *The EC Regulation on Insolvency proceedings. A Commentary and Annotated Guide*, Oxford 2002.

Streszczenie

Autor w artykule analizuje wybrane zagadnienia związane z obowiązującym prawem na podstawie rozporządzenia (UE) 2015/848 Parlamentu Europejskiego i Rady z 20 maja 2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego (przekształcenie) w zakresie praw rzeczowych stron trzecich, potrącenia, zastrzeżenia prawa własności, umów dotyczących nieruchomości, systemów płatności i rynków finansowych, umów o pracę, praw podlegających rejestracji, praw przemysłowych, szkodliwych działań oraz skutków postępowania upadłościowego w toczących się postępowaniach sądowych lub arbitrażowych. Autor odnosi się do powiązanych orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i problemów, które pojawiły się w praktyce stosowania. Celem artykułu jest

²⁹ M. Đurica, *Konkurzné právo na Slovensku a v Európskej únii*, Bratislava 2012, s. 710.

analiza kwestii prawa właściwego w ramach przekształcenia rozporządzenia dotyczącego postępowania upadłościowego dotyczącego transgranicznych postępowań upadłościowych w państwach członkowskich Unii Europejskiej.

Słowa kluczowe: postępowanie upadłościowe, rozporządzenie, transgraniczny, Unia Europejska

APPLICABLE LAW UNDER THE RECAST OF REGULATION ON INSOLVENCY PROCEEDINGS

Summary

The author in the article entitled “Applicable law under the recast of regulation on insolvency proceedings” analyses selected issues relating to the applicable law under the Regulation (EU) 2015/848 of the European parliament and of the Council of 20 May 2015 on insolvency proceedings (recast) in the field of third parties’ rights in rem, set-off, reservation of title, contracts relating to immoveable property, payment systems and financial markets, contracts of employment, rights which are subject of registration, industrial rights, detrimental acts and effects of insolvency proceedings on pending lawsuits or arbitral proceedings. The author also refers to the related decisions of Court of Justice of the European Union and problems which occurred in the application practice. The aim of the article is to analyse the issue of applicable law under the recast of the regulation of insolvency proceedings relating to cross-border insolvency proceedings in member states of the European Union.

Keywords: insolvency proceedings, regulation, cross-border, European Union